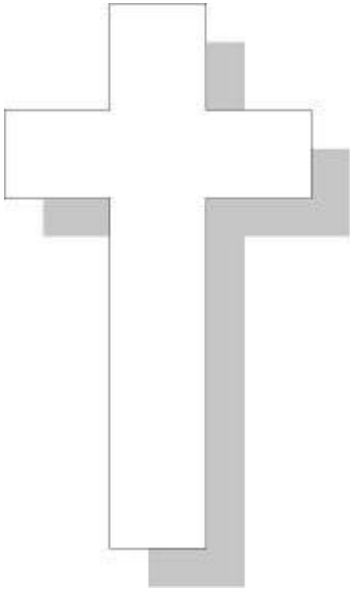

Tessels en kotheliek

Wee, Kuupe en de mééste are kienders uut de buurt (Dijte, Wittes, Boome, Ruiters, Ranne, Sambeeke) gonge end jare veertig, begin vijftig na de RK kleuterskool. Wee kwamme uut huushouwes, families of buurte, weer niet olliênig Nederlòòns sproke wier, maar ok nag Tessels diejelekt.

Beter seid, eerder aarsom, wont d'r wier toe nag veul in 't Tessels sproke. Oppe kleuterskool, in de Molestréét, bee zuster Adalgott, hod je dot niet in de gate, en ok niet dot je kotheliek wos. Je kwam toe nooit veerder, don vriendjes, bure en je eige familie, en die dede ollegaar, wotte wee thuis ok dede; Bidde, foor en na 't ete, en bee 't te bèèd gaan.

Op de gróóte skool, de Sint Jozefskool, wier 't aars. 't Bidde bleef, en je mocht sundags welderes, met vader of moeder mee na de kerrek. Maar 't Tessels prate, wier 'n prebleem, dot most ofleerd worre. Bee juffrouw fon der Knaap, in de eerste, most je veul leere, maar nag veul meer, ofleere. Dot bleef de hééle skool zó. 't Nederlòòns, wier d'r instampt, maar dot fiel niet oltóós mee, os 't gong om de werrekwoorde, kunnen en kennen, liggen en leggen en zijn.

Liggen, kunnen en zijn, benne 'r in 't Tessels niet. Deer is 't, lèègge, kenne en benne, of ofgeleeje deerfon. Ok wos de uutspraak, fon woorde, met 'n e-u klank, zó os ééuw, mééuw, snééuw of skrééuw, niet makkelijk foor òòns, in't Nederlòòns.

Ok de feugels, bleke op skool, héél aars te hiête, os dotte wee thuis, en bee oppa op Sint Isidorushoeve, leerd hodde. De mosse, sprééuwe, tjakkers, liesters, kiewiete, lieuwe, marels en swalefies, moste wee fergete, en kregre are name. Ben 'r nag niet on wend. Gek genog, bleef kluut, wot Tessels liekt, geweun kluut, temèènste, os 't om de feugel gaat.

Bee de plontjes, hod je dot ok, skoëntjes, pispotjes, goukese, knieneblod, sere-óógeblomme, dóvenetels en mouwekruupers, dot most je ollegaar fergete, maar 't is 'r oltóós inbleve.

Hèèwwwe we nag, de korte, en de lange ij, deer kon je, ok olle kante mee op. Maar meester Buismon, hod deer 'n foefie op. Hee seid, olles weer 'n Tesselaar 'n **ie** seit, os 't 'n **ei** is, wordt 'n lange ij. Zó os bee, iês, diek, griês, wiês en zoksewot.

Maar, 't gaat niet oltóós op. Toen ik 'n keertje siek wos, hod broer Jon, dot in 'keurig Nederlòòns', teuge meester Riteco seid: 'Meester, Gerod is siek'. Fraagt meester: 'Wat heeft hij?' Jon: 'De **grijp!**, meester.'

Ok wier 'r héél wot afbede, in de kerrek, thuus en bee oppa en ommoe, dot kon gien kwaad hoor, en 't is nag zó. Bee ongweer, most je je bèèd uut, en op knieje de róózekròòns bidde.

On De Burreg, hod je d'r niet zovvel erg in, wos je os klein kiend niet zó bang. Maar osse wee, seumers in Spang, om 'n paar nachies wosse, en 't begon te ongewere, wos 't deer, op de ruimte, niet zó leuk. 't Wos deer ol, twie keer insloge, iên keer op de mellekwage en iên keer in 'n graanklamp. De skrik sot 'r deer goed in. Je most 'r don geliek uut, onkléédde, na benede, en same bidde in de opkamer. Je kon don merrekke, dot ome Piet, ome Jon, en huus- houwster tante Aat, niet erreg op 'r gemak wosse. Oppa bad don héél indachtig foor, en onder 't bidde, hielde hunnie 't goed in de gate hoe 't ongweer over trok. Do's mee oltóós beebleve.

Oònse bure Dijt, gonge emigreere na Australië, en wee kregge nuuwe bure. Die wosse aars os wee. De mééste kienders fon hunnie, wosse wot ouwer, maar de jongere wosse fon òònse leeftiêd. Die gonge na de Thijsseskool, die toe net nuwt wos. 't Wosse ok beste mèense, maar se praatte wel aars, os wee thuus.

Zeker buuremon, os die on 't werrek wos, en 't wow niet zó erreg, of dot ie sien moterfiets niet on de praat krigge kon, of dot de kienders osteront weest wosse, don róókke 't. Don gebruikte ie woorde, weerfon wee, nag nooit hoord hadde, en ok niet fon plon wosse, om die thuus te gebruke. Sow moeder, zeker niet goed fonde hèèwwe.

Os wee na skool liepe, deur Plan Zeud, liep òònse buurjonge, ok wel mee tot de Thijsseskool. Deer, wiere wee utskolde, foor 'lilleke Roemse paape.'

Wee netuurlijk ok, ol deurlópend, terug roepe teuge hunnie, 'Protestòònse olifonte'. De Keesomlaan, wos toe nag niet deur-trokke, en liep nag dóód bee de Molestrèet. Je hoefde 'r dus niet lòòns, maar, 't kon wel. Gong je deur de steeg fon Jon Smit, de timmermon, zó de Moledworsstrèet in en don over 't Sukerweggie, na skool. 't Liep wel om, maar deer gaffe wee niks om, 't wos veul avvetuurlijker, os deur de Worremestrèet netuurlijk.

Ok os wee, lòòns de Christelijke skool liepe, kregge wee deer, de volle laag. Maar wee, hadde ol 'n dikke huid kregge, en moeder seit oltóós, 'Skelde doet gien seer, wees de wieste nou maar.' 't Stelde ollegaar ok niet zoveul foor. Soms wot getrek on mekaar, 't leek 'r nou iênkeer bee te hore. Maar je kon merrekke, dotte d'r hokkies wosse. Na skooltiêd, maakte 't niks meer uut, en speulde je met iederiên op de buurt, en deed je same mee, on de meierblis en luilak.

Wel kochte de Kothelieke oppe buurt, méést ok bee Kothelieke middestonders. Maar omdotte wee fon bute De Burreg komme wosse, hadde wee in 't begin, ok nag òònse ouwe groente-boer Sieme Daalder en slager Brouwer fon Strend.

Later, wier dot v.d Vis, de groenteboer en slager Ran, v.d Slikke van De Spar, bakker Snik, mellekboer Schrama en foor kèès gonge we na Han Bakker. Niet ollegaar Roemse dus. Moeder koos foor makkelijk, dicht bee de hond.

De melkboere wosse de eerste die fon dot omporte gedoe of wowwe. Se moste toe nag de hééle Burreg deur, die ol gróóter wier, na klante fon hunnies eige gezindte. Se hèwwwe toen de Burreg indeeld in ferskillende wijke. Iederiën kreeg toe sien eige wijk. Dot skeelde héél wot geree, tiêd en werrek.

Vader, werrekte bee, de Kothelieke, Lond en Tuunbouw Bond, Handelsraad, ofkort, de LTB. Spottend ok wel Lui, Traag en Beroerd, of Lóópt Te Borste. Se gonge op héél Tessel, bee méést, roemse boere lòòns, met veefoêr, graan, kùnstmis, pullep, creosootpale, damhekke, bollekiste en nagzówot. Se hodde de pakhuuze en de maalderee on Skil, de houtskuur stong toe op de plaas weer nou 't ferpleeghuus staat. 't Ketoor wos ok on De Burreg bee Reinier Timmer, de gróóte baas, in de Weststrèèt,. Iederiën wos deer ok Kotheliek.

Deur 't skoolvoetbòòl en de Sambeeke, wos'k lid worre, fon de Roems Kothelieke, Voetbòòl Fereneging, Tesselse Boys. Bee 't skoolvoetbòòl, hodde wee 't ol in de gate kregge, dot 't niet oliênig om de punte gong, maar 't geloof, ok 'n gróóte ròòl speulde.

Bee de Boys, hod je dot ok, en 't leek toe wel, dot 't teuge Tessel, en zeker De Hoore, oltoos op sien skerrepst wos. Weerom? Sow 't niet wete. 't Begon ol bee de ospironte. ZDH hod toe beste speulers, Bert Bruin, Axel Lap, Jontje Nobel, Piet Schuyl, en Piet Zijm, om 'r zómaar wot te noeme.

D'r wosse d'r bee, die je liever niet teuge kwam op 't veld. Ik sal gien name noeme, die wete jullie zellef ok wel denk?

Later, kregge wee, de derbies met 't eerste. Honderde mèènse lòòns de kónt. Most jee os broekie, teuge Piet de Wit, Kees Kok en Fròòns Bakker. Die gonge, foor gien mèèns opzee, en zeker niet foor iêntje fon de Boys. Klop krigge kon, maar niet fon die Roemse. Maar wee, dochte d'r net zó over, dus wos 't méést, kneppelhòrd.

Maar na oflóóp, wos olles weer fergete en fergeve, en prate iederiën weer met mekaar, os of 'r hillegaar niks beurt wos. Zó hoort 't ok te weze, netuurlijk!

De Sint Jozefskool, is nou Jozefskool. De Boys, benne opgaan in Tessel'94. De LTB is Coperasie worre, en later Agrifirm. Zó benne d'r nag héél wot RK fereneginge, organisasies en bonde weg, of same gaan met are. 't Most wel, aars bleef 'r hillegaar niks over.

't Iênige weer nag RK foor staat, benne de kerreke, ol benne d'r deer ok ol twie fon weg.

Die fon De Hoore en De Kóóg. Ok is 't héél aars worre in de kerrek. 't Kerrekbesoek is puur minder worre, gien kappelaans meer, en amperon 'n pastor. Parochieane, moete nou veul zellef doên, en dot gaat tot nou toe aardig, met 'n paar honderd freewillegers op ollerlee gebied, die deer ferskrèkkelijk hunnies bèst 'r foor doêne. Misse, doên 'k wel, de processies, ol die prachtige vaandels, vlagge, ol 't vollek dot deer bee hoorde. Iederiën in 't sis.

Hod je de akkeliete, met de baldekein, pestoor d'r onder met de monstròòns, en de brudjes 'r foor. Hillegaar foorop, 't gróóte vaandel fon Sint Johannes de Dóper. Deer liep Willy Zijm mee. Keurig in 't pak met de witte hondskoêne. Hee most met dot gróóte ding, uitkieke, foor de kroonluchters, in 't middelpòòd. Os ie deer, bee in de

buurt kwam, draaide ie 't vaandel 'n kwort slag, liet 'm wot na foore komme, en zó kon ie d'r op sien zee, lòòns. Wee oltóós maar kieke of 't goed gong. Ok 'Eerbied in Gods Huus', toe o.a. Tinus fon de Kapberreg, Thijs fon 't Langebos, Jon en Arie Kager, wos niet langer nódig.

Se hielde toe olles in de gate, en sochte 'n plekkie foor je, in de toen, volle kerrek. Veul mèense, hodde toe, voste plaase, met bank en plaasnummer. De rest mocht op de freeje plaase of in de orremmebankies sitte. Vader, hod ok 'n plaas, in bank zes en twintig, in 't middelskip, net naast 't zeepòòd. Naast 'm sot de ouwe Piet Hin uut Spang. Maar die gong ok nag olderes na Strend na de kerrek, en konne wee op die plaas sitte gaan. Kwam ie wel, don wos 't oltóós in de laatkerrek, nooit in de vróogkerrek, wont eerst most ie melleke.

Je most don overend, en ín de buurt na 'n aar plekkie soeke gaan. Moeder sot met ommoe Hopmon on de vrouwekont, in de zeebeuke, deer wos ok oltóós wel 'n plekkie te fiende os 't nodig wos. Zó gong 't toe met de mééste fon òòns ok wel, denk? Later wiere de voste plaase ofskaft.

Nou kei je sitte weer je wil, ruimte sot. Soms kei je mekaar amperon begaan.

Ok gonge wee wel, met De Stille Omgang mee na Amsterdam. 's Saterdagseven's met bus d'r na toe. Niek Ran Sr hod toe de leiding. 't Wos oltóós gezellig in de bus. Maar os wee, Am-sterdam binne kwamme, moste wee, in gedachte gaan, en stil weze. Dot gong 'n hééle tiêd goed, tot 'r iniênse deur de bus klonk, 'Wot hèèwwe se hier 'n hóóge huuze', 't wos Gerrit fon Heerwaarden. Kei je net begriepe, weg wos de stilte.

De omgang zellef maakte wel gróóte indruk, deur same, met duzende are gelovige mèense, in stilte, midde in de nacht, deur 't centrum fon Amsterdam te lóópe.

Na de omgang wos 't met sien olle ontbijte bee lunchroem 'Fleissig' in de Kolleverestrèet.

Deerna gonge wee weer de bus in, en de mééste, sachies on fon moêdigheid, ol sléépend, weer richting De Helder. We hodde olle tiêd, de bóót wos 'r toch nag niet. Op 'n are keer sagge wee, na wee on de Helder onkomme wosse, dot 'r inbroke wos, in 't kaartferkóóp-hokkie fon de Teso. Toe hod je nag gien mebieltjes, dus wachte tot 't Teso-perseneel kwam.

Wee, gonge toe maar, met 'n groepie, 'n endje lóópe, lòòns de diek. Na 'n tiêdje, sagge wee wot lèègge. Toe wee dichterbee kwamme, 't wos nag skemereg, bleek 't, dot 't de kaartjesferkóóptrommel fon de Teso wos. Olle geld 'r uut netuurlijk.

De dief wos 'r zeker, puur fon, fon de lèèg raakt. Beter kon je sèègge, on de lèèg, wont naast de trommel log 'n gróóte dròòl. Liekt mee beter, om 'r nou maar 'n punt achter te sette.

't Ken wel toe. Ik sal 't pòòdje maarderes inkorte gaan. Gedag hoor.

Gerard Kuip – Den Burg

